Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

Mir Cəlal

YUXU və KÜLƏK

Bakı Uşaqgəncnəşr 1956

Mir Cəlal

YUXU *və* KÜLƏK

Azərbaycan
Uşaq və Gənclər Ədəbiyyatı Nəşriyyatı
Bakı - 1956

QƏLƏM

İlyasın məktəbə gedən yolu meşədən keçirdi. Bu səhər İlyas tələsmiş, dərs şeylərini yaxşı yığmamışdı. Qələmi çantanın küncündən başını çıxarıb baxırdı. Meşədən keçəndə, qələm çantadan düşdü.

Meşədəki ağaclar qələmin başına yığıldılar, ona „xoş gəldin“ dedilər. Onlar qələmin yaraşıqlı, qəşəng boyuna, dəmir papağına, qara gözünə, əlvan rəngli bəzəkli geyiminə heyran-heyran baxıb soruşdular:

− Qələm qardaş, harada belə bəzənmişsən, səni kim geyindirib-kecindirib? Heç bizim uşaqlara oxşamırsan?

Qələm dedi: .

− Meşədə olanda mən də dilsiz-ağızsız idim. Elə ki, şəhərə gətirdilər, başıma dəmir papaq qoydular, mənə rəngbərəng sular içirtdilər, mən də danışmağa başladım. Mən məktəbdə olmuşam. Müəllimlərlə, şagirdlərlə oturub-durmuşam.

– Bizi də oralara qoyarlarmı? - deyə ağaclar ondan soruşdular.

Qələm dedi:

– Hər şey özünüzdən asılıdır. Şəhərdən gələnlər düz və möhkəm bitən cins ağacları seçirlər, götürüb aparırlar, təmizləyirlər, bəzəyirlər, onlara ədəb öyrədirlər, böyük məclislərdə yer verirlər. Hə, bax, onları yandırmırlar. Onlardan qələm düzəldib kitab yazırlar. Kürsü düzəldib geyindirir, məclislərə düzür, əziz qonaqları onların üstündə əyləşdirirlər. Şkaf qayırıb içinə kitablar, paltarlar yığırlar, bayraqlar üçün ağac eləyirlər. Bayram günlərində onları mahnı oxuya-oxuya, musiqi çala-çala gəzdirirlər.

Zoğal, şam, ağcaqayın, qarağac bu sözləri eşidib sevindilər. Heyva ağacı boynunu əyib soruşdu:

– Bəs əyri bitənləri şəhərə buraxmırlar?

Qələm dedi:

– Onları da buraxırlar, ancaq odun eləyib peçlərdə yandırırlar, ya da kötük eləyib, dəhrə ilə başına vururlar.

Söyud ağacı qabağa yeriyib dedi:

– Düzlük məndə! Bəs heç məni çağıran, dindirən yoxdur?

Qələm dedi:

– Söyüd əmi, sənin düzlüyün var, amma davamın yoxdur. Adamların işində düzlükdən başqa, möhkəmlik də lazımdır.

Qələm möhkəm olmasa, yazının gücü olmaz. Qələm yazanı gərək qılınc da poza bilməsin. Eşitməmişsənmi?..

YUXU və KÜLƏK

(el məsəlindən)

Mayil eyvanda kökə yeyirdi. Xallı pişik oturub ona baxırdı. Xallı qulağını şəklədi, gözünü bərəldib ha baxdı. Mayil kökədən pişiyə vermədi. Axırda Xallı dilləndi:

– Myau!

Mayil pişiyə baxmadı. Pişik Mayilin dizinə dırmaşdı, yenə miyoldadı və əlini atıb kökəni almaq istədi.

Mayil onu dirsəyi ilə itələdi, yerə saldı.

Külək pişiyə lağ elədi:

– Sən bacarmadın. Dayan, indi mən kökəni Mayildən alaram!

Külək bunu dedi, qanad çaldı, var gücü ilə əsməyə başladı. Budaqlar tərpəndi, ağaclar səsləndi, xəzəllər töküldü, toz qopdu, hava soyudu.

Mayil tez yaxasını düymələdi, əlindəki kökəni bərk-bərk tutub, dişinə çəkməkdə davam etdi.

Yuxu da küləyə güldü və dedi:

– Sən çox hay-küy salsan da, uşağa gücün çatmadı. Kökəni ala bilmədin. Dayan, mən səssizcə iş görəcəyəm. Mayildən kökəni elə alım ki, özünün də xəbəri olmasın.

Yuxu qara paltara bürünüb yavaş-yavaş yeridi və gəlib Mayilin gözlərinə doldu.

Mayilin kirpikləri ağırlaşdı, göz qapaqları endi, gözləri ehmal-ehmal yumuldu. Gözlər yumulan kimi barmaqlar aralandı, əllər açıldı. Kökə uşağın əlindən düşüb döşəməyə dığırlandı. Xallı pişik fürsət tapdı. – Myau! – deyə sevincək kökənin üstünə atıldı.

BUZ MAŞINI

Nənə qarışqa balalarını— Qaracanı, Sarıcanı, Xallıcanı işə göndərdi və:

− Bağda meyvələr yetişib, — deyə lazımi tapşırıq verdi. — Ətrindən dura bilmirəm. Ağaclara, tənəklərə dırmaşın, alma-armuddan, üzümdən doyunca yeyin, dişinizdə mənə şirə gətirin!

Balalar düzülüb yuvadan çıxanda Nənə dedi:

− Bax, yol üstünə çıxmayın, künc-bucaqdan gedin, suya da girməyin, səsdən qorxmayın!

Balalar meyvələri tapdılar. Qaraca alma gəmirirdi, Sarıca armud dişləyirdi. Xallıca onları çağırdı:

− Bura gəlin, qızlar! Qara şanının ayrı ləzzəti var.

Bacılar onun yanına getdilər. Qara salxımın iri, dolu gilələrinə yapışıb sordular.

Bağban gəlib tənəkdəki yetişmiş salxımları dərəndə qarışqalar qorxuya düşdülər və „Bizi hara aparırlar?” deyə düşündülər.

Xallıca tapşırdı:

− Gilələrin içinə girin! Gilədən bərk yapışın! Dişinizi ilişdirin, tərpənməyin!

Salxımı tənəkdən üzüb iri bir zənbilə qoydular, üstünü örtdülər. Səs kəsildi. Qaraca yavaşdan dilləndi:

− Qızlar, biz haradayıq? Mən lap darıxıram!

Xallıca dedi:

− Qaranlıq fürsətdir, işinizi görun!

Çox çəkmədi zənbilə işıq düşdü. Üzumləri götürdülər.

Xallıca pıçıldadı:

− Komalaşmayın, səs salmayın!

Üzümü ağ tasa qoydular. Salxım, salxım üstünə yığıldı. Xallıca bacılarına ürək verdi:

− Gilədən bərk tutun!

Tası gətirib ağ divarlı, işıqlı, təmiz bir yerə qoydular. Eşiyə bənzəyən bir yerdə çıraq görəndə Xallıca düşündü: „Bura haradır görəsən?“

Qapı bağlandı, işıq söndu. Bir xırıltı səsi gəldi. Hava soyudu. Qaracanın səsi eşidildi:

− Mən üşüyürəm.

− Mən də! — deyə Sarıca pıçıldadı.

− Mən donuram! — deyə Xallıca əlavə etdi.

Qaraca özünə cürət verdi:

− Bəlkə qorxuruq!

Xallıca dedi:

− Mən ömrümdə qorxu bilmərəm. İndi əsirəm.

Soyuq daha da artdı. Bacılar:

– Soyuqdan öldüm! Qış düşdü deyəsən!— deyə özlərini Xallıcanın üstünə atdılar.

Hara döndülərsə buz gördülər.

Bacılar titrəyə-titrəyə qaldılar.

Nənə qarışqa balalarını gözləyə-gözləyə qalmışdı. Axşam oldu gəlmədilər, gecə-gündüz xəbər çıxmadı. Səhər tezdən Nənə onları axtarmağa getdi. Darvaza ağzında üzüm iyi duydu, çürük bir salxıma yaxınlaşanda balalarını ölmüş gördü. Ağladı, saçını yoldu. Elə bildi balalarını əziblər. Diqqət edəndə gördü ki, bədənləri bütövdür. Tez həkim dalınca qaçdı.

Həkim gəlib baxdı, yoxladı və dedi:

– Nənə, bunlara azar dəyməyib, donub ölüblər.

Yayın bu qızmarında da donmaq olarmı? - deyə Nənə təəccübləndi.

Həkim çiyinlərini çəkdi:

– Ona mən də məəttələm.

– Axı qışa altı ay var?

– Bunları qış dondurmayıb.

– Bəs bu şaxta nə işdir?

– Nə işdirsə, bu, insan işidir!

KİTABIN İÇİNDƏKİLƏR

Qələm 3
Yuxu və külək (el məsəlindən) 6
Buz maşını 8

Пашаев Мир Джалал Али оглы

СОН И ВЕТЕР

(на азербайджанском языке)

Redaktor: **Gülşən Həsənzadə**
Şəkillərin rəssamı: **H.A.Ağayev**
Texn. redaktor: **V. Qavrilova**
Üz qabığının rəssamı: **H. Haqverdiyev**
Bədii redaktor: **M.Qasımov**
Korrektor: **S.Əlieva**

Çapa imzalanmış 22/03/1956-cı il. Formatı 84X108 $^{1}/_{16}$ 0,375=1,23 ç.v.
Tirajı 10000. FQ 04651. Sifariş 30.
Uşaqgəncnəşr. Bakı, Fioletov küçəsi, 8.

Azərbaycan SSR Mədəniyyət Nazirliyinin „Qızıl Şərq" mətbəəsi.
Bakı, Həzi Aslanov küçəsi, 80.

Çapa imzalanmışdır: 10.03.2016.
Ofset çap kağızı.
Formatı: 60x84 1/8.
Həcmi: 2 ç.v.
Sifariş 6.
Tiraj: 500.

Kitab “Nağıl Evi-N” mətbəəsində
ofset üsulu ilə çap olunmuşdur.

Təkrar çap zamanı ilk nəşrin
kitab göstəriciləri olduğu kimi saxlanılmışdır

Bərpanəşr

Bakı-2016